

Mátyás Ferenc:
Hogyan vezethető be ismét a sorkatonai szolgálat?

A sorkatonai szolgálat visszaállítása csak Alaptörvény-módosítással érhető el, ennek azonban jelenleg nincsen reális alapja.

Az elmúlt napokban újra hangot kaptak azok a nézetek, melyek szerint a kötelező sorkatonai szolgálatot ismét be kellene vezetni Magyarországon. Maga Kövér László házelnök is úgy fogalmazott, hogy „a terrorizmus és az illegális migrációval összefüggésben terjedő bizonytalanság miatt egyáltalán nem kizárt, hogyha nem túl távoli jövőben sor kerül a sorkötelezettség visszaállítására”.¹ Bár kormányoldalról Kósa Lajos frakcióvezető is megerősítette az RTL híradónak, hogy napirenden van a sorkatonaság visszaállítása², a miniszterelnök mindezt egyértelműen cáfolta, és kijelentette, hogy „sem most, sem később nem kívánunk foglalkozni ezzel a kérdéssel, semmilyen módon nem tervezik megnyitni ezt a kérdést Magyarországon”.³ Mindezek alapján érdemes megvizsgálni, hogy alkotmányosan milyen út állna rendelkezésre, ha egyszer mégis egységesen a visszaállítás mellett tenné le voksát a Kormány.

A honvédelmi kötelezettség az Alaptörvényen, illetve az Alkotmányon alapul. Az Alkotmány szerint a haza védelme a Magyar Köztársaság minden állampolgárának kötelessége [70/H. § (1) bekezdés]. Ezt a formulát vette át lényegében az Alaptörvény is, kimondva, hogy minden magyar állampolgár köteles a haza védelmére [XXXI. cikk (1) bekezdés]. Az Alkotmány értelmében az állampolgárokat személyes honvédelmi kötelezettségként hadkötelezettség vagy polgári védelmi kötelezettség terhelte. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatos álláspontja szerint a „hadkötelezettségnek, mint alkotmányos kötelezettségnek lényeges eleme, hogy ez alapján az állam határozza meg az igénybevétel lehetőségét, körét, időpontját, időtartamát, és joga van elvárni állampolgáraitól ennek teljesítését.”⁴ Így alkotmányos keretek között változtatta az Országgyűlés a hadkötelezettség részét képező sorkatonai szolgálat időtartamát először 12 hónapról 9 hónapra⁵, később pedig 9 hónapról 6 hónapra⁶. A sorkatonai szolgálat megszüntetésére 2001-ben népszavazás formájában tettek kísérletet, ám az Alkotmánybíróság [50/2001. (XI. 22.) AB határozat] a kérdést végül nem hitelesítette,

¹ Forrás: http://index.hu/belfold/2016/01/16/kover_laszlo_visszahozna_a_sorkatonasagot_is/ (Letöltve: 2016.01.19. 9:01).

² Forrás: http://hvg.hu/itthon/20160116_Valoban_napirenden_van_a_sorkotelezettseg (Letöltve: 2016.01.19. 10:16).

³ Forrás: <http://www.hirado.hu/2016/01/17/orban-viktor-sem-akarja-visszaallitani-a-sorkatonai-szolgalatot/> (Letöltve: 2016.01.19. 10:19).

⁴ 50/2001. (XI. 22.) AB határozat 2.4.

⁵ A honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény 96. § (1) bekezdésének az 1997. évi LXXV. törvény 2. §-ával módosított szövege alapján. A rendelkezés 1997. szeptember 1-jétől lépett hatályba. A 9 hónapos sorkatonai szolgálati időt először az 1997. február 1-je után bevonult hadkötelesek esetében kellett alkalmazni.

⁶ A honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény 96. § (1) bekezdésének a 2001. évi XLIV. törvény 15. §-a által módosított szövege alapján. A rendelkezés 2002. január 1-étől lépett hatályba. A 6 hónapos sorkatonai szolgálati időt először a 2002. január 1-je után első ízben bevonuló sorkötelesek vonatkozásában kellett alkalmazni.

mivel álláspontja szerint a kérdés az Alkotmány burkolt módosítására irányult.⁷ A sorkatonai szolgálat alkotmányos alapjául szolgáló Alkotmány 70/H. § (2) bekezdése alapján az állampolgárok az általános honvédelmi kötelezettség alapján fegyveres vagy fegyver nélküli katonai szolgálatot, illetőleg törvényben meghatározott feltételek szerint polgári szolgálatot teljesítenek. Egy sorkatonai szolgálatot eltörlő népszavazás hatására ezért magát az Alkotmányt kellett volna módosítani, amire azonban nincs alkotmányos lehetőség.

2005. január 1-ével azonban megváltozott a jogi környezet, egy Alkotmány-módosítás⁸ már csak rendkívüli állapot idején, illetve megelőző védelmi helyzetben⁹ tartotta fenn a sorkatonai szolgálatot, melynek időtartama megelőző védelmi helyzetnél legfeljebb 12 hónap,¹⁰ rendkívüli állapot idején pedig korlátozás nélküli (természetesen a rendkívüli állapoton túl nem terjeszkedő). A honvédelmi kötelezettségek köre pedig kiegészült a honvédelmi munkakötelezettséggel, valamint gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésének kötelezettségével.

Ezt a szabályozást veszi át az Alaptörvény és az új honvédelmi törvény is. Fontos deklarációja ugyanakkor az Alaptörvénynek, hogy kiemeli, Magyarország önkéntes honvédelmi tartalékos rendszert tart fenn.¹¹ Így jelenleg a Magyar Honvédség személyi állománya hivatásos, szerződéses vagy önkéntes tartalékos katonákból áll. Az Alaptörvény honvédelmi kötelezettségként említi: a hadkötelezettséget (amely lehet fegyveres vagy fegyver nélküli katonai szolgálat), a honvédelmi munkakötelezettséget, a polgári védelmi kötelezettséget, illetve a gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésének kötelezettségét. Az Alaptörvény az Alkotmányhoz hasonlóan rögzíti, hogy rendkívüli állapot idején, vagy ha arról megelőző védelmi helyzetben az Országgyűlés határoz, a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú, magyar állampolgárságú férfiak katonai szolgálatot teljesítenek.¹² A sorkatonai szolgálat, vagyis a hadkötelezettségen alapuló katonai szolgálat időtartamát megelőző védelmi helyzet idején az új honvédelmi törvény is legfeljebb 12 hónapban határozza meg. Rendkívüli állapot idején az időtartam a katonai szükséghez igazodóan állapítható meg.¹³

Jelenleg tehát a sorkatonai szolgálat az Alaptörvény értelmében két esetben rendelhető el: rendkívüli állapot idején vagy megelőző védelmi helyzetben. Rendkívüli állapotot hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén hirdethet ki az Országgyűlés¹⁴ az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával.¹⁵ Megelőző védelmi helyzetet szintén az Országgyűlés rendelhet el külső fegyveres támadás közvetlennek nem minősíthető

⁷ 50/2001. (XI. 22.) AB határozat 2.1.

⁸ 2004. évi CIV. törvény 6. § (1) bekezdés.

⁹ Ha arról az Országgyűlés a jelenlévő képviselők kétharmadának szavazatával határoz.

¹⁰ A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény 21. § (3) bek.

¹¹ Alaptörvény XXXI. cikk (2) bek.

¹² Alaptörvény XXXI. cikk (3) bek.

¹³ A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény 65. § (1) bek.

¹⁴ Alaptörvény 48. cikk (1) bek. a) pont.

¹⁵ Alaptörvény 48. cikk (2) bek.

veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében¹⁶ a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával.¹⁷ Az alaptörvényi megkötések tehát olyan erők jelenleg, amelyeket nem meríthet ki a terrorizmus és az illegális migrációval összefüggésben terjedő bizonytalanság, így jelen állapot szerint a sorkatonai szolgálat visszaállításának alkotmányos korlátja van, bevezetése békeidőben csak az Alaptörvény módosításával érhető el.

Létezik-e azonban elvi akadály a általános sorkatonai szolgálat visszaállításának? Az Alkotmánybíróság a már említett döntésében kiemelte, hogy az, hogy az államnak joga van elvárni állampolgáraitól a honvédelmi kötelezettség teljesítését, nem jelenti egyben a „honvédelmi kötelezettség automatikus, mindenkit, minden időben, teljes körben terhelő kötelezettség kényszerű érvényesítésének kötelezettségét.”¹⁸ A testület szerint ez arra is lehetőséget biztosít, hogy az állam - ha ez látszik célszerűnek - az állampolgároktól ne igényelje honvédelmi kötelezettségük teljesítését. Kiemelték ugyanakkor, hogy az „állam részéről az állandó, teljes körű igénybevétel jogáról történő időleges lemondás, a mentességek és kedvezmények biztosítása mindazonáltal az alkotmányos kötelezettséget nem szünteti meg és az állampolgár oldalán nem teremt alanyi jogot arra, hogy ez a helyzet változatlanul megmaradjon.”¹⁹

Alkotmányosan tehát minden lehetősége megvan az államhatalomnak, hogy visszaállítsa a kötelező sorkatonai szolgálatot, ehhez azonban nélkülözhetetlen az Alaptörvény módosítása. Márpedig az Alaptörvény módosításához az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges. Szemmel láthatóan a kérdésben a kormánypárton belül sincs jelenleg összhang, ám még ha meg is lenne az egységes szándék a visszaállításra, a kormánykoalíció egyedül nem lenne képes a módosításra. A téma kapcsán a napokban több ellenzéki párt is kifejtette álláspontját. Az Együtt, a PM, az MSZP, a DK²⁰ egyértelműen a sorkatonai szolgálat visszaállítása ellen foglalt állást. A kötelező sorkatonai szolgálat visszaállítását a Jobbik is elutasítja, Vona Gábor álláspontja szerint „a kötelező sorkatonai szolgálat visszavezetésére a jelenlegi magyar társadalom nincs felkészülve. A kényszerhelyzet teremtése csupán fokozná a fiatalok elvándorlását”.²¹ A Jobbik önkéntes sorkatonai szolgálat bevezetését javasolja,²² amely elképzelés egyébként megjelenik Simicskó István honvédelmi miniszter elképzeléseiben is.²³ Mindez azt mutatja, hogy a jelenlegi politikai helyzetben nincs reális alapja annak, hogy az Alaptörvény a sorkatonai szolgálat visszavezetése miatt módosításra kerüljön.

¹⁶ Alaptörvény 51. cikk (1) bek.

¹⁷ Alaptörvény 51. cikk (2) bek.

¹⁸ 50/2001. (XI. 22.) AB határozat 2.4.

¹⁹ 50/2001. (XI. 22.) AB határozat 2.4.

²⁰ Lásd: <http://www.hirado.hu/2016/01/17/orban-viktor-sem-akarja-visszaallitani-a-sorkatonai-szolgalatot/> (Letöltve: 2016.01.19. 17:03.)

²¹ Forrás: https://www.facebook.com/vonagabor/photos/a.10150160184994623.341499.247920204622/10153959807659623?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201601 (Letöltve: 2016.01.19. 17:12.)

²² Uo.

²³

Lásd: http://magyarhirlap.hu/cikk/45012/A_jo_ertelemben_vett_belulrol_fakado_hazafias_erzesekkel_a_nemzet_jut_elore (Letöltve: 2016.01.19.)